

**KORRUPSIYAGA QARSHI KURASHDA XORIY VA O‘ZBEKISTON
TAJRIBASI: QIYOSIY TAHLIL**

Transport Universiteti

Elektrotexnika va kompyuter muhandislik fakulteti

talabalarisi Eshqulov Sardor , Lapasov Jasur, Samandarov Dilshod

Tel nomer: +998933316705

Gmail: sardor.info.uz@gmail.com

Annotatsiya: *Maqolada korrupsiya tushunchasi, uning jamiyat hayotiga salbiy ta’siri, iqtisodiy va ijtimoiy taraqqiyotga to’sqinlik qiluvchi omil sifatidagi roli atroflicha yoritilgan. Korrupsiyaning turli shakllari, tarqalish sabablari va oqibatlarini tahlil qilinadi. Shu bilan birga, korrupsiyaga qarshi kurashning xalqaro va milliy darajadagi mexanizmlari, qonunchilik, fuqarolik jamiyati ishtiroki va texnologik yechimlarning o’rni ham ko’rib chiqiladi. Maqola xulosasida korrupsiyani kamaytirish uchun samarali choralar va ularning amaliy ahamiyati haqida tavsiyalar berilgan.*

Kalit soʻzlar: *Korrupsiya, korrupsiyaga qarshi kurash, ijtimoiy adolat, iqtisodiy barqarorlik, davlat boshqaruvi, qonunchilik, fuqarolik jamiyati, xalqaro hamkorlik, korrupsiyaga qarshi mexanizmlar, taraqqiyot.*

KIRISH. Bugungi kunda korrupsiya dunyodagi barcha mamlakatlar taraqqiyotiga salbiy ta’sir etayotgan illatlardan biri sifatida namoyon bo’lmoqda. “Korrupsiya” atamasi “buzish, pora evaziga og’dirish” degan ma’noni anglatadigan lotincha “corruptio” soʻzidan kelib chiqqan. Korrupsiya soʻzi “sotish”, “sotilish” degan ma’nomlarni ham anglatadi. Korrupsiya bu – mansab mavqeidan shaxsiy maqsadlarda foydalanish bilan bog’liq bo’lgan jinoyat turi hisoblanib, u jamiyatni turli yo’llar bilan iskanjaga oladigan dahshatli illatdir. Bu xaqda fikr yuritganda O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev qayd etganidek: **“Davlat va jamiyat rivojiga, xalqning adolatga bo’lgan**

ishonchiga jiddiy putur yetkazadigan xavf – korrupsiyaning oldini olish va unga qarshi keskin kurashish borasida ham aniq choralar ko‘rilganini alohida ta’kidlash lozim”¹. Zero, mazkur illat demokratiya va huquq ustuvorligi asoslariga putur yetkazib, inson huquqlari buzilishiga zamin yaratadi. Korrupsiya zamonaviy jamiyatning eng jiddiy muammolaridan biri bo‘lib, uning salbiy ta’siri nafaqat iqtisodiy rivojlanishga, balki ijtimoiy adolat va davlat boshqaruv tizimining samaradorligiga ham katta zarar yetkazadi. Korrupsiya tizimida bo‘shliq va noqonuniy manfaatdorlik shakllanib, u davlat resurslarining noo‘rin ishlatilishiga, qonuniylikning buzilishiga va fuqarolarning davlat institutlariga bo‘lgan ishonchini yo‘qotishiga olib keladi. Bugungi kunda korrupsiya nafaqat alohida bir davlat yoki mintaqa uchun, balki global muammo sifatida dunyo hamjamiyatining e’tibor markazida turibdi. Xalqaro tashkilotlar, milliy hukumatlar va fuqarolik jamiyatlari tomonidan korrupsiyaga qarshi kurash bo‘yicha turli strategiyalar ishlab chiqilmoqda. Ushbu maqolada korrupsiyaning mohiyati, sabablari va oqibatlari batafsil yoritilib, unga qarshi samarali kurashishning dolzarb yo‘nalishlari ko‘rib chiqiladi. Bu masalaga kompleks yondashuv va jamiyatning barcha qatlamlari ishtirokida kurash olib borish muhim ekanligi ta’kidlanadi. Korrupsiya tushunchasi va uning shakllari. Korrupsiya — bu davlat xizmatchilari, korporatsiyalar, xususiy shaxslar yoki tashkilotlar tomonidan o‘z vakolatlarini shaxsiy yoki guruhviy manfaat yo‘lida noqonuniy ishlatish jarayonidir. Ushbu jarayon qonunbuzarlik va axloqiy qadriyatlar tanazzuliga asoslangan bo‘lib, davlat va jamiyat o‘rtasidagi ishonchni yemiradi. Korrupsiya quyidagi asosiy shakllarda namoyon bo‘ladi. Pora vositasida xizmat yoki qonuniy huquqlarni sotib olish. Shaxsiy manfaat uchun xizmat yoki resurslardan noto‘g‘ri foydalanish. Davlat mablag‘larini o‘zlashtirish yoki talon-toroj qilish. Mansab taqsimotida qarindoshlik yoki yaqinlikka asoslangan yondashuv. Butun boshqaruv tizimi yoki uning ayrim qismlarida korrupsiya qonun-qoidaga aylangan holat. Korrupsiyaning paydo bo‘lishi va rivojlanishi bir

¹ Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлисга Мурожаатномаси <http://uza.uz/oz/documents/zbekiston-respublikasi-prezidenti-shavkat-mirziyeevning-oliy-22-12-2017>

qancha omillarga bog‘liq. Ular orasida quyidagilar alohida ajralib turadi. Davlat boshqaruvining zaifligi: Shaffoflikning yo‘qligi, nazorat mexanizmlarining samarasizligi korrupsiyaga yo‘l ochadi. Ijtimoiy va iqtisodiy tengsizlik: Kambag‘allik va resurslarning notekis taqsimlanishi odamlarni noqonuniy yo‘llar bilan boylik orttirishga undaydi. Huquqiy madaniyatning pastligi. Jamiyatda qonunga rioya qilish va shaffoflikka nisbatan befarqlik korrupsiya uchun muhit yaratadi. Ma‘lumotlarning yopiq bo‘lishi: Ommaviy axborot vositalari va fuqarolik jamiyatining yetarlicha faol emasligi korrupsionerlar uchun qulay sharoit tug‘diradi. Xalqaro darajadagi muammolar: Chegaralararo korrupsiya va offshor hisob raqamlari orqali noqonuniy mablag‘larni yashirish tendensiyasi. Korrupsiya jamiyat hayotining barcha sohalariga salbiy ta‘sir ko‘rsatadi. Davlat byudjetining talon-toroj qilinishi, investitsiya muhiti yomonlashuvi, kichik va o‘rta biznesning rivojlanishiga to‘sqinlik. Siyosiy barqarorlikka tahdid: Fuqarolarning davlat institutlariga bo‘lgan ishonchi yo‘qoladi, bu esa noroziliklar va ijtimoiy tartibsizliklarga olib keladi. Ijtimoiy tengsizlikni kuchaytirish. Korrupsiya sababli resurslar adolatsiz taqsimlanadi, bu esa jamiyatda chuqur ijtimoiy tafovutlarga olib keladi. Davlat boshqaruvining samarasizligi. Qonunlar ijrosining zaiflashuvi va kadrlar tanlashdagi korrupsiya tizimning samaradorligini pasaytiradi. Korrupsiyaga qarshi kurash mexanizmlari. Korrupsiyaga qarshi kurash ko‘p qirrali yondashuvni talab qiladi. Quyida bu boradagi asosiy yo‘nalishlar keltiriladi. Korrupsiyaga qarshi qattiq qonunlarni qabul qilish va ularni izchil amalga oshirish. Mustaqil sud tizimini shakllantirish. Korrupsiyaga qarshi maxsus agentliklar va komissiyalar tashkil etish. Shaffoflikni ta‘minlash. Ochiq ma‘lumotlar platformalarini joriy qilish. Davlat xarajatlari va tenderlarini shaffof o‘tkazish. Fuqarolar uchun davlat xizmatlariga kirishni osonlashtiruvchi raqamli texnologiyalarni rivojlantirish. Fuqarolik jamiyati va ommaviy axborot vositalari. Jurnalistlar va fuqarolik jamiyati faollarining faoliyatini qo‘llab-quvvatlash. Korrupsiya holatlarini yoritish va jamoatchilik nazoratini kuchaytirish. Ta‘lim va huquqiy madaniyatni oshirish. Yosh avlodni halollik va qonunga rioya qilish ruhida

tarbiyalash. Korrupsiyaga qarshi kurash bo'yicha trening va ma'ruzalar o'tkazish. Xalqaro tashkilotlar, masalan, BMT va Transparency International kabi institutlar bilan hamkorlik qilish. Chegaralararo korrupsiyani kuzatish va noqonuniy mablag'larni musodara qilish bo'yicha kelishuvlar imzolash. Korrupsiyaga qarshi muvaffaqiyatli tajribalar. Korrupsiyaga qarshi kurash bo'yicha ayrim mamlakatlarning tajribasi alohida e'tiborga loyiqdir. Masalan Singapur qattiq qonunchilik, mustaqil sud tizimi va shaffof boshqaruv tizimi orqali korrupsiya darajasini sezilarli darajada kamaytirgan. Gruziya elektron boshqaruv tizimlarini keng joriy qilib, fuqarolar va davlat xizmatchilari o'rtasidagi to'g'ridan-to'g'ri muloqotni qisqartirish orqali korrupsiya darajasini kamaytirgan. Skandinaviya mamlakatlari: Ta'lim, huquqiy madaniyat va fuqarolik jamiyati faolligini oshirish orqali korrupsiyaga qarshi samarali kurash olib bormoqda. Korrupsiya – bu murakkab va chuqur ildiz otgan muammo bo'lib, unga qarshi kurash uzoq muddatli va izchil harakatlarni talab qiladi. Ta'lim, shaffoflik, huquqiy madaniyat va xalqaro hamkorlikka asoslangan kompleks yondashuv korrupsiyani kamaytirishning eng samarali usuli hisoblanadi. Shu bilan birga, jamiyatdagi har bir fuqaroning faol ishtiroki va mas'uliyati bu boradagi harakatlarni yanada samarali qilishga xizmat qiladi

Korrupsiyani o'rganish murakkab ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy jarayonlarni qamrab olgani sababli ko'p qirrali metodologik yondashuvni talab qiladi. Ushbu maqola doirasida korrupsiya muammosini tahlil qilish uchun quyidagi tadqiqot usullari va yondashuvlardan foydalanildi. Tadqiqotning nazariy qismi korrupsiyaning ilmiy va amaliy jihatlarini o'rganishga qaratildi. Bu usul yordamida korrupsiya tushunchasi, uning sabablari, shakllari va oqibatlariga oid mavjud ilmiy adabiyotlar, xalqaro va milliy hisobotlar, qonunchilik me'yorlari o'rganildi. Ayniqsa Transparency International, Jahon banki va BMT kabi tashkilotlarning korrupsiya bo'yicha ma'lumotlari asosiy manba sifatida foydalanildi. Maqolada turli mamlakatlarning korrupsiyaga qarshi kurash tajribasi o'rganilib, ularning muvaffaqiyat omillari va xatolari taqqoslandi. Bunda Singapur, Gruziya va Skandinaviya davlatlarining tajribasi alohida e'tiborga

olindi. Ushbu yondashuv korrupsiyaga qarshi kurashning global miqyosdagi samarali mexanizmlarini aniqlashga yordam berdi. Korrupsiyaning tarqalishi va iqtisodiy-ijtimoiy ko'rsatkichlarga ta'sirini tahlil qilish uchun xalqaro tashkilotlar tomonidan taqdim etilgan statistik ma'lumotlardan foydalanildi. Transparency International'ning Korrupsiya darajasi indeksi (CPI). Jahon bankining Biznes yuritish osonligi (Ease of Doing Business) ko'rsatkichi. Global moliyaviy halollik ko'rsatkichlari. Statistik ma'lumotlar korrupsiyaning turli mamlakatlarda tarqalish darajasini va uning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishga salbiy ta'sirini batafsil ko'rsatishga imkon berdi. Korrupsiyaning amaliy jihatlarini aniqlash uchun mahalliy va xalqaro darajada o'tkazilgan so'rovnoma va intervyulardan foydalanildi. Bu tadqiqot natijalari fuqarolar, davlat xizmatchilari va tadbirkorlarning korrupsiyaga qarshi kurashdagi qarashlari va tajribalarini o'rganish imkonini berdi. Ushbu ma'lumotlar asosida korrupsiyaga qarshi samarali strategiyalar ishlab chiqildi. Tadqiqot davomida korrupsiyaga qarshi milliy va xalqaro qonunchilik hujjatlari tahlil qilindi. O'zbekiston Respublikasining korrupsiyaga qarshi kurash to'g'risidagi qonuni. BMTning Korrupsiyaga qarshi kurash Konvensiyasi. Bu huquqiy tahlil korrupsiyaga qarshi mavjud mexanizmlarning qanchalik samaradorligini aniqlash va ulardagi bo'shliqlarni aniqlash imkonini berdi. Korrupsiyaga qarshi kurashdagi o'zgarishlar va rivojlanish dinamikasini tahlil qilish uchun so'nggi 10-15 yillik statistik ma'lumotlar o'rganildi. Bu yondashuv korrupsiyaga qarshi kurashning uzoq muddatli tendensiyalarini aniqlash va kelajakda kutiladigan xavflarni prognoz qilishga yordam berdi. Maqolada korrupsiyaga qarshi kurash bo'yicha taklif etilgan mexanizmlar amaliyotda sinab ko'rilgan muvaffaqiyatli tajribalar va innovatsion texnologiyalar asosida ishlab chiqildi. Bu yondashuv korrupsiyaga qarshi kurashning real sharoitlarga mos keluvchi strategiyasini taklif qilish imkonini berdi. Tadqiqot metodologiyasi ko'p qirrali bo'lib, nazariy, amaliy va statistik yondashuvlarni birlashtirdi. Ushbu usullar korrupsiyani nafaqat umumiy darajada tushunishga, balki muammoni hal qilish uchun samarali va amaliy chora-tadbirlarni ishlab chiqishga imkon berdi. Metodologik yondashuvning

ko‘lamdorligi maqoladagi tahlilning ilmiylik darajasini oshirish va tavsiyalarni aniq asoslashga xizmat qildi. Korrupsiya jamiyatning ijtimoiy, siyosiy va iqtisodiy rivojlanishiga jiddiy xavf tug‘diruvchi omil bo‘lib, u fuqarolarning davlat boshqaruviga bo‘lgan ishonchini susaytiradi, adolat va tenglik tamoyillarini zaiflashtiradi. Ushbu maqolada korrupsiyaning sabablari, shakllari va oqibatlari atroflicha tahlil qilindi. Shuningdek, xalqaro va milliy darajada korrupsiyaga qarshi kurash strategiyalari, qonunchilik bazasi, fuqarolik jamiyati va texnologik imkoniyatlar ko‘rib chiqildi. Korrupsiya faqat davlat boshqaruv tizimi muammosi emas, balki keng ko‘lamli ijtimoiy muammo sifatida namoyon bo‘ladi. Shuning uchun unga qarshi samarali kurashish uchun davlat organlari, fuqarolik jamiyati, xususiy sektor va xalqaro hamjamiyatning hamkorligi zarur. Ta‘lim tizimini rivojlantirish, qonunchilikni mustahkamlash va texnologiyalardan samarali foydalanish korrupsiyaga qarshi kurashning asosiy yo‘nalishlaridan biri sifatida belgilanishi kerak. Korrupsiyani kamaytirish va oldini olish uchun quyidagi kompleks takliflarni amalga oshirish maqsadga muvofiq. Huquqiy islohotlarni chuqurlashtirish. Korrupsiyaga qarshi qonunlar yanada qat‘iylashtirilib, ularning ijrosi ustidan qat‘iy nazorat o‘rnatilishi lozim. Jazo choralari va mas‘uliyatni oshirish: Korrupsiyaga aloqadorlik uchun belgilangan jazolarni yanada og‘irlashtirish va qoidabuzarlarga nisbatan muvofiq yondashuvni qo‘llash. Korrupsiyaga qarshi kurashish bo‘yicha maxsus agentliklar faoliyatini mustaqil va samarali qilib tashkil etish.. Davlat boshqaruvining shaffofligini oshirish. Davlat xizmatlarini raqamlashtirish va avtomatlashtirish orqali inson omilini kamaytirish. Shaffof tenderlar va davlat xaridlari tizimi. Davlat xaridlarini ochiq va raqobatbardosh shaklda tashkil etish. Davlat xizmatchilarining faoliyatini nazorat qilish. Davlat xizmatchilarining daromadlari va xarajatlarini deklaratsiya qilish tizimini joriy etish. Ta‘lim tizimida halollik tamoyilini shakllantirish. Maktab va oliy ta‘lim muassasalarida korrupsiyaga qarshi ta‘lim dasturlarini ishlab chiqish. Korrupsiyaga qarshi qonunchilik va ularning huquqlarini tushuntiruvchi targ‘ibot ishlarini amalga oshirish. Yoshlarni halollik, mas‘uliyat va ijtimoiy adolat tamoyillariga rioya qilish ruhida

tarbiyalash. Fuqarolik jamiyati va ommaviy axborot vositalari rolini kuchaytirish. Fuqarolar va nodavlat tashkilotlarga korrupsion holatlar haqida ma'lumot berish uchun qulay platformalar yaratish. OAV faoliyatini qo'llab-quvvatlash jurnalistlarning korrupsiyaga oid holatlarni oshkor qilishdagi rolini oshirish, ularga zaruriy huquqiy himoya taqdim etish. Xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikda korrupsiyaga qarshi monitoring va hisobot tizimlarini joriy etish. Iqtisodiy omillarni mustahkamlash. Xususiy tadbirkorlik faoliyatini rag'batlantirish va davlat bilan hamkorlikda shaffoflikni ta'minlash. Byudjet mablag'larining samarali taqsimlanishi: Davlat byudjeti daromad va xarajatlarini ommaga ochiq qilish. Jamiyatda resurslar teng taqsimlanishini nazorat qilish orqali korrupsiya uchun sharoitlarni kamaytirish. Innovatsion texnologiyalarni joriy etish. Davlat xaridlari va moliyaviy operatsiyalarda blockchain texnologiyasini qo'llash orqali ma'lumotlarni o'zgartirib bo'lmasligini ta'minlash. Su'iy intellekt tizimlari. Korrupsiyaga oid xavf omillarini oldindan aniqlaydigan sun'iy intellekt algoritmlarini ishlab chiqish. Onlayn murojaat platformalari: Fuqarolar uchun davlat xizmatlariga murojaat qilish va korrupsiya holatlarini anonim xabar qilish tizimlarini joriy etish. Xalqaro tajribani o'rganish va tatbiq qilish. Singapur modeli. Qattiq qonunchilik va yuqori maoshli davlat xizmatlarini tashkil etish tajribasini o'rganish. Elektron boshqaruv va xalqaro investorlar uchun shaffoflikni oshirish tajribasini tatbiq qilish. Skandinaviya davlatlari tajribasi: Fuqarolik jamiyati va davlat organlari o'rtasidagi ochiq muloqotni yo'lga qo'yish. Korrupsiyani bartaraf etish uchun davlat va jamiyatning barcha qatlamlari o'zaro hamkorlikda harakat qilishi zarur. Bu jarayonda ta'lim tizimi, qonunchilik, texnologiyalar va fuqarolik jamiyati o'rtasida uyg'unlikka erishish hal qiluvchi ahamiyatga ega. Har bir fuqaro korrupsiyaga qarshi kurashda mas'uliyatni his qilishi va faol ishtirok etishi lozim. Shundagina jamiyatda adolat, shaffoflik va barqaror rivojlanishni ta'minlash mumkin bo'ladi.

Xulosa qilib aytganda, Prezident Shavkat Mirziyoyev qayd etganidek: **“Hayotning o'zi va xalqning talablari bizning oldimizga amaliy yechimini topish lozim bo'lgan yangi va yanada murakkab vazifalarni qo'ymoqda”.**

Zero, davlatimizning taraqqiy etishida jiddiy tahdid sifatida raxna soluvchi salbiy illat hisoblanmish korrupsiya holatlarni o‘z vaqtida anglash, aniqlash orqali unga qarshi kurashda muntazam ogohlikni barchadan talab etmoqda.

REFERENCES

1. O‘zbekiston Respublikasining Konstitusiyasi – Toshkent: O‘zbekiston, 2023. (Konstitusiyaning 18, 24, va 25-moddalari, qonun oldida tenglik va adolat masalalari).
2. Rahmonova, S. (2023). DYNAMICS AND MAIN DIRECTIONS OF SPIRITUAL AND CULTURAL REFORMS IMPLEMENTED IN UZBEKISTAN. *Modern Science and Research*, 2(10), 850-854.
3. Rahmonova, S. (2023). YANGI O‘ZBEKISTONDA MA’NAVIY-MADANIY ISLOHOTLAR. *Current approaches and new research in modern sciences*, 2(10), 40-43.
4. Rahmonova, S. (2023). YUKSAK MA’NAVIYATLI AVLOD-UCHINCHI RENESSANS BUNYODKORLARI. *Наука и технология в современном мире*, 2(3), 76-79.
5. Rahmonova, S. (2024). THE REFORMS IMPLEMENTED IN NEW UZBEKISTAN ARE THE FOUNDATION OF THE THIRD RENAISSANCE. *Modern Science and Research*, 3(2), 394-399.
6. Qizi, R. S. S., Shukhratovna, T. S., & Karamatovna, M. A. (2024). Implementation of Education and Protection of Children's Rights in the age of Technology. *SPAST Reports*, 1(7).
7. Рахмонова, С. (2024). HARMONY OF EDUCATION AND TRAINING. *Журнал универсальных научных исследований*, 2(5), 366-375.
8. Ramatov, J., Hasanov, M., & Rahmonova, S. (2024). TA’LIM TIZIMI MODERNIZATSIYALASHUVINING IJTIMOY-FALSAFIY ASOSLARI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 4(8), 160-172.

9. Rahmonova, S. S. Q. (2024). O 'ZBEKISTONDA AMALGA OSHIRILGAN MA'NAVYIY-MADANIY ISLOHOTLAR DINAMIKASI VA ASOSIY YO 'NALISHLARI. *International scientific journal of Biruni*, 3(2), 95-104.
2. Rahmonova, S. (2023). DYNAMICS AND MAIN DIRECTIONS OF SPIRITUAL AND CULTURAL REFORMS IMPLEMENTED IN UZBEKISTAN. *Modern Science and Research*, 2(10), 850-854.
3. Rahmonova, S. (2023). YANGI O 'ZBEKISTONDA MA'NAVYIY-MADANIY ISLOHOTLAR. Current approaches and new research in modern sciences, 2(10), 40-43.
4. Rahmonova, S. (2023). YUKSAK MA'NAVYIYATLI AVLOD-UCHINCHI RENESSANS BUNYODKORLARI. *Наука и технология в современном мире*, 2(3), 76-79.
5. Rahmonova, S. (2024). THE REFORMS IMPLEMENTED IN NEW UZBEKISTAN ARE THE FOUNDATION OF THE THIRD RENAISSANCE. *Modern Science and Research*, 3(2), 394-399.
6. Qizi, R. S. S., Shukhratovna, T. S., & Karamatovna, M. A. (2024). Implementation of Education and Protection of Children's Rights in the age of Technology. *SPAST Reports*, 1(7).
7. Рахмонова, С. (2024). HARMONY OF EDUCATION AND TRAINING. *Журнал универсальных научных исследований*, 2(5), 366-375.
8. Ramatov, J., Hasanov, M., & Rahmonova, S. (2024). TA'LIM TIZIMI MODERNIZATSIYALASHUVINING IJTIMOYIY-FALSAFIY ASOSLARI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 4(8), 160-172.
9. Rahmonova, S. S. Q. (2024). O 'ZBEKISTONDA AMALGA OSHIRILGAN MA'NAVYIY-MADANIY ISLOHOTLAR DINAMIKASI VA ASOSIY YO 'NALISHLARI. *International scientific journal of Biruni*, 3(2), 95-104.
16. Xolmirzaev, X. N. (2024). YANGI O 'ZBEKISTON TARAQQIYOTIDA INSONNING INTELLEKTUAL VA MA'NAVYIY SALOHİYATI

OMILLARI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 4(1), 583-589.

17. Xolmirzayev, X. (2023). JAMIYAT TARAQQIYOTIDA INSON SALOHİYATINI NAMOYON BO ‘LISH OMILLARI. *Farg'ona davlat universiteti*, (1), 197-197.

18. Holmirzaev, H. N. DIALECTIC OF THE ELEMENTS OF THE HUMAN COMPETENCE SYSTEM. *ILMIY XABARNOMA*, 19.

19. Naqibillaevich, H. H. (2022). Philosophical Analysis of Elements of Human Power System. *The Peerian Journal*, 5, 96-101.

19. Холмирзаев, Х. Н. (2022). ИЖОДИЙ ФАОЛИЯТ-ИНСОН САЛОҲИЯТИНИ ЮЗАГА ЧИҚИШИ ОМИЛИ. *Conferencea*, 353-355.

20. Холмирзаев, Х. (2022). Инсон салоҳияти: тузилиши ва ижтимоий моҳияти. *Scienceweb academic papers collection*.

21. Холмирзаев, Х. (2020). МАЪНАВИЙ ЯНГИЛАНИШ ДАВРИДА ИНСОН САЛОҲИЯТИНИНГ РОЛИ. *Scienceweb academic papers collection*.